

J.H.van de Bank onderzocht de catechismusprediking, zoals die rond 1805 onderwezen werd, aan de hand van een geschreven collegedictaat dat met enige zekerheid toegeschreven kan worden aan Jodocus Heringa Ezn.

Een fraai opstel over H.J.Royaards en de kerkgeschiedenis van zijn vaderstad Utrecht levert F.G.M. Broeyer. Hij tekent zorgvuldig aan de hand van bronnen-materiaal (de briefwisseling met zijn vriend N.C. Kist), tegen het negatieve oordeel van Sepp in, de achtergrond van Royaards als geschiedtheoreticus uit de school van Van Heusde. Daarnaast zijn verschil met Hofstede de Groot over het typisch Nederlandse op religieus gebied dat Hofstede wilde zien in de lijn van de Moderne Devotie en Erasmus, terwijl volgens Hofstede het calvinisme vreemd was aan ons nationale volkskarakter; Royaards was ervan overtuigd dat meer dan één beginsel naast elkaar kon bestaan en dat het calvinisme niet wezensvreemd was aan de Nederlandse volksaard. Dat bleek in het naast elkaar bestaan in Utrecht van de gemeente van Duifhuis en de calvinistische gemeente van de consistorialen. Royaards stond een tolerante houding voor omdat een samenleving met meer beginselen dan een enkel dit vereiste. Uit de briefwisseling blijkt dat Royaards niet gelukkig was met de hardheid waarmee De Cock in Ulrum werd aangepakt terwijl hij Hofstede de Groot verweet de kerk in brand te hebben gestoken. Toch kan Royaards, volgens Broeyer, zeer zeker niet rechtzinnig gereformeerd genoemd worden getuige zijn visie op het 'quia' en 'quatenus'.

C.J.J. Clements beschrijft aan de hand van de bestudering van Oranjepreken dat de Oranjeliefde onder de grootste groep protestanten niet te herleiden valt op een exclusief-protestants natiebesef. Het typisch protestantse geloof in Oranjes roeping voor de natie kwam in de praktijk neer op het voeren van een neutraal algemeen-Nederlands beleid.

O.J. de Jong bespreekt kort het bijbelgebruik in de *Camera obscura* van Hildebrand waarbij blijkt dat Hildebrand niet gebonden was aan een bepaalde vertaling, spelling of formulering.

Tenslotte geeft J.A.B. Jongeneel een overzicht van de wetenschappelijke doordenking van de theorie en praxis der zending. De oogst is niet groot. De belangrijkste bijdrage leverde de Groninger richting: Hofstede de Groot, Van Oordt en met name Muurling. Daarnaast gaf de Utrechtse apologetische school van J.I. Doedes en J.J. van Oosterzee een nieuwe impuls aan de wetenschappelijke missiologie-beoefening, spoedig overvleugeld door de ethische richting. Zendingssijver en ijver voor de zendingswetenschap gingen bij deze richtingen hand in hand.